
Sesja naukowa Polskiej Akademii Nauk ku czci Ludwika Krzywickiego.

Notatki Płockie 4/13-14, 49-50

1959

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

SESJA NAUKOWA POLSKIEJ AKADEMII NAUK KU CZCI LUDWIKA KRZYWICKIEGO

Sesja naukowa Polskiej Akademii Nauk ku czci Ludwika Krzywickiego odbyła się z okazji 100-ej rocznicy urodzin wielkiego uczonego, który należy do „najbardziej wykształconych i wszechstronnych umysłowości, jakie wydała kultura europejska ostatniego stulecia” wybitnego marksisty i jednocześnie wielkiej miary działacza społecznego, publicyisty i pedagoga. Uroczystości odbyły się w dniach 16 października w Warszawie i 17 października w Płocku, w miesiącu, w którym urodził się i wychował Ludwik Krzywicki. Inicjatywę zorganizowania uroczystości wysunął Komitet Wykonawczy Zjazdu „Małachowiaków”, Towarzystwo Naukowe Płockie i Instytut Gospodarstwa Społecznego, którego Krzywicki był przez wiele lat kierownikiem. Sesję zorganizował Zakład Historii Nauki i Instytut Gospodarstwa Społecznego Szkoły Głównej Planowania i Statystyki pod przewodnictwem prof. dra Bohdana Suchodolskiego.

Za stołem prezydialnym zasiadli: Prof. dr Tadeusz Kotarbiński, prof. dr Edward Lipiński, prof. dr Edward Strzelecki, prof. dr Bohdan Suchodolski, prof. dr Natalia Gąsiorowska, rektor prof. dr Kazimierz Romaniuk, prof. dr Kazimierz Stołyhwo, dr Tadeusz Szturm de Sztrem, prof. dr Adam Schaff i przedstawiciele płockich organizacji poseł mgr Tadeusz Gierzwński i mgr inż. Jakub Chojnacki.

W Warszawie obrady odbyły się w Pałacu Kultury i Nauki w sali kinowej przy licznych udziałach przedstawicieli świata nauki i działaczy społecznych. Słowo wstępne wygłosił prezes Polskiej Akademii Nauk prof. dr Tadeusz Kotarbiński przedstawiając na podstawie osobistych wspomnień sylwetkę uczonego, działacza i człowieka. Prof. Edward Lipiński mówił o Krzywickim jako o ekonomście, prostując dawne stanowisko, odnośnie roli jaką odegrał Krzywicki w dziedzinie ekonomii. Prof. dr Adam Schaff wygłosił referat o „Roli Krzywickiego w rozwoju marksistowskiej socjologii”, rewidując dawną niesłuszną ocenę Krzywickiego, przyznając mu postępową i twórczą rolę w rozwoju marksistowskiej socjologii i upatrując błąd w tym, że został oceniony z punktu widzenia czasów dzisiejszych, nie zaś czasów kiedy żył i działał. W dyskusji zabierali głos dr. Kowalik Tadeusz, prof. dr Paweł Rybicki, mgr Andrzej Krzywicki (wnuk Ludwika Krzywickiego), dyr. I. Morsztynkiewiczowa i in.

Po przerwie prof. dr Edward Strzelecki omówił działalność Krzywickiego jako kierownika Instytutu Gospodarstwa Społecznego, podkreślając zastosowanie metod ankietowych i silne związanie działalności Instytutu z palącymi potrzebami życia społecznego. Prof. dr Kazimierz Stołyhwo wygłosił referat o Krzywickim jako antropologu. W dyskusji zabierali głos prof. Michał Pankiewicz, M. Rutkowski, mgr Stanisław Kostanecki.

Dnia następnego obrady odbyły się w Płocku w sali aktowej Liceum im. Stanisława Małachowskiego, gdzie kształcił się Ludwik Krzywicki. Do Płocka przyjechało ponad 100 uczestników sesji, a na obradach wziął udział aktyw kulturalny miasta. Obradom przewodniczył w dalszym ciągu prof. dr Bohdan Suchodolski. Referat p. t. „Ludwik Krzywicki w oczach współczesnych” wygłosił prof. dr Edward Strzelecki podnosząc m. in. potrzebę prowadzenia dalszych badań o Krzywickim i jego epoce, mgr. dyr. Franciszek Dorobek wygłosił referat p. t. „Młodość i pierwsze lata pracy Ludwika Krzywickiego”, opierając się m. in. na materiałach archiwalnych płockich, prof. dr Jan Z. Jakubowski wygłosił referat p. t. „Ludwik Krzywicki jako krytyk literacki”, odsłaniając walory literackie i naukowe Krzywickiego w jego dyskusjach, polemikach i krytykach.

Po obradach prof. dr Stanisław Arnold otworzył wystawę poświęconą życiu i działalności Krzywickiego. Na wystawie umieszczono prace Krzywickiego, o Krzywickim i starano się przedstawić środowisko, w jakim w tym czasie żył i działał. Główny zrab wystawy przedstawiał prace Krzywickiego w układzie chronologicznym, ilustrowane fotografiami i rycinami z tych czasów. Oddzielnie umieszczono prace o Krzywickim, wydawnictwa Instytutu Gospodarstwa Społecznego, historię przekazania części księgozbioru Bibliotece im. Zielińskich TNP w roku 1939 i książki od wybitnych uczonych i działaczy z dedykacjami. Znalazła się w kąciaku półka z książkami, które ofiarował Krzywicki, książki do których napisał wstęp i biblioteczka popularno naukowa powstała na przełomie 19—20 wieku z inicjatywy i pod kierunkiem Krzywickiego.

Wystawa podkreślała silny związek Krzywickiego z Płockiem jego pierwszy artykuł drukowany w Korrespondencji Płockim „Cri-cri”, artykuł o szkolnictwie w gub. płockiej, o prasie nowicjonalnej, w którym radzi dziennikarzom warszawskim jechać na praktykę do Płocka. Przedruki artykułów uczonego też mówią o żywych kontaktach, wreszcie wspomniana część biblioteki przekazana do Płocka. Na wystawie zgromadzono 240 eksponatów w większości z własnego księgozbioru. Kilka otrzymano z Zakładu Historii Nauki, Instytutu Gospodarstwa Społecznego i Muzeum w Płocku. Wystawę zorganizowała Biblioteka im. Zielińskich TNP.

Po zwiedzeniu wystawy nastąpiło odsłonięcie tablicy pamiątkowej w domu narożnym przy ul. Bielskiej i Królewieckiej, gdzie urodził się i mieszkał Ludwik Krzywicki.

Po obiedzie odbyło się zwiedzanie miasta i Biblioteki, a wieczorem spotkanie towarzyskie w sa-

li obrad Miejskiej Rady Narodowej. Na spotkaniu przemawiał do obecnych przewodniczący Prezydium Miejskiej Rady Narodowej Józef Chlebicki, prof. Pankiewicz, a prof. Suchodolski dziękował organizatorom i władzom miejskim za zorganizowanie uroczystości.

Wśród obecnych w Płocku byli: prof. dr Aleksander Birkenmajer, dyr. dr Dżadżyńska, prof.

dr Natalia Gąsiorowska, prof. dr Władysław Tarkiewicz, minister Stanisław Tołwiński, b. prezydent miasta Płocka Stefan Zbrożyna.

W związku z rocznicą Instytut Gospodarstwa Społecznego wydał na powielaczu broszurę p. t. „W setną rocznicę urodzin Ludwika Krzywickiego. 1859—1959” jako zeszyt specjalny Buletynu Instytutu.

PŁOCKIE UROCZYSTOŚCI JUBILEUSZOWE W 150 ROCZNICĘ URODZIN GUSTAWA ZIELIŃSKIEGO

Towarzystwo Naukowe Płockie postanowiło zorganizować uroczystości 150-tej rocznicy urodzin Gustawa Zielińskiego w dwóch miejscowościach: w Płocku, mieście lat szkolnych poety, i w Skępem, gdzie spędził on znaczną część swego życia. Obchód skępski odbędzie się 29 listopada; płockie uroczystości odbyły się w dniach 3 i 4 października.

Zarząd TNP z prezesem posłem Tadeuszem Gierzyńskim na czele oraz Komitet Organizacyjny, którego przewodniczącym był wiceprezes TNP mgr Franciszek Dorobek, a sekretarzem — dyrektor B-ki im. Zielińskich Czesław Gutry — dążyły do tego, by obchód płocki nie ograniczył się tylko do uczczenia pamięci autora „Kirgiza”, lecz by przyczynił się także do ożywienia ruchu regionalnego, szczególnie w kołach bibliotekarzy i bibliografów polskich. Dobrą okazję do tego stanowił fakt, że właśnie Gustaw Zieliński był założycielem księgozbioru, który stał się zaczątkiem obecnej Biblioteki im. Zielińskich w Płocku, mającej charakter regionalny i należącej do regionalnej instytucji naukowej, jaką jest Towarzystwo Naukowe Płockie.

Stosownie do powyższego założenia został opracowany program sesji naukowej i innych uroczystości jubileuszowych. Poprzedziły je okolicznościowe komunikaty w prasie i krótki odczyt o życiu i twórczości Gustawa Zielińskiego, który w dniu 30 września do słuchaczy radiowęzła w Płocku i w powiecie płockim wygłosił mgr Stanisław Kostanecki.

Jubileuszowa sesja naukowa w dniach 3 i 4 października odbyła się w gmachu Liceum im. marszałka Stanisława Małachowskiego. W latach 1824—1827 w szkole tej (zwanej wtedy Szkołą Wojewódzką Płocką) uczył się i zdobywał nagrody Gustaw Zieliński. Wielką salą aktową Liceum, ozdobioną artystyczną dekoracją kurtyny wykonaną przez inż. Z. Twardo i p. Ludomira Mocarskiego, wypełnili po brzegi płocczanie i zaproszeni goście z różnych stron Polski. Przybyli przedstawiciele władz i instytucji, pracownicy nauki i nauczyciele, działacze kulturalni i społeczni oraz sprawozdawcy kilku czasopism. W zjeździe uczestniczyli delegaci szeregu towarzystw naukowych, wykładowcy wyższych uczelni, pracownicy archiwów i muzeów. Najliczniej przybyli bibliotekarze. Reprezentowane były przez swych kierowników lub pracowników: Biblioteka Narodowa, biblioteki Uniwersytetów:

Warszawskiego, Poznańskiego, Łódzkiego, Wrocławskiego, Toruńskiego i Lubelskiego, biblioteki: Politechniki i Akademii Medycznej w Łodzi, Akademii Medycznej w Gdańsku, Wyższej Szkoły Rolniczej w Olsztynie, Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Opolu, biblioteki: Polskiej Akademii Nauk w Warszawie, Gdańsku i Kórniku, biblioteki: Instytutu Badań Literackich, Głównego Urzędu Statystycznego i Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Biblioteka Śląska, Biblioteka im. Raczyńskiego w Poznaniu, Biblioteka im. Łopacińskiego w Lublinie, biblioteki wojewódzkie: warszawska, łódzka, poznańska, szczecińska, lubelska, bydgosko-toruńska, kielecka, zielonogórska, koszalińska, białostocka i rzeszowska; biblioteki miejskie i powiatowe: z Krakowa, Bydgoszczy, Torunia (Książnica Toruńska) i wielu innych miejscowości. Szczególnie licznie były reprezentowane biblioteki miejskie i powiatowe województwa warszawskiego oraz biblioteki gromadzkie powiatu płockiego. Z Płocka w obradach uczestniczyły pracownice i pracownicy Biblioteki im. Zielińskich TNP oraz Bibliotek: Miejskiej i Powiatowej.

Obrady otworzył przewodniczący Komitetu Organizacyjnego mgr F. Dorobek, witając przybyłych przedstawicieli władz i instytucji oraz wszystkich uczestników sesji. Przemówienia powitalne wygłosili także: dyrektor Biblioteki Narodowej dr Bogdan Horodyski, delegat Tow. Naukowego Toruńskiego prof. dr Bronisław Nadolski oraz kustosz Biblioteki Uniwersytetu Poznańskiego dr. Maria Kramperowa. Odczytano również list Marii Zielińskiej, synowej autora „Kirgiza”, oraz szereg depeš różnych instytucji i osób — z życzeniami owocnych obrad.

Pierwszy referat p.t. „Gustaw Zieliński” wygłosił profesor Uniwersytetu Warszawskiego dr Julian Krzyżanowski. Znakomity historyk literatury polskiej szerokim, wolnym od uprzedzeń spojrzeniem objął życie i twórczość poety i przedstawił jego ogólną charakterystykę. Wykład prof. Krzyżanowskiego został przyjęty długotrwałymi oklaskami, których słuchacze nie skąpili również i następnym referatom dwudniowej sesji.

Następnie pracowniczka Biblioteki im. Zielińskich mgr Halina Kostanecka odczytała swą pracę p. t. „Biblioteka Gustawa Zielińskiego w Skępem”. Referentka na podstawie materiałów, częściowo dotąd nieznanymi, odtworzyła dzieje Bib-